О.А.Біда, М.В.Картель

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Однією з типових помилок навчання можна назвати нав'язування готових знань і переконань, що веде до позбавлення дитини можливості самостійно пізнавати життєві явища, розмірковувати над ними і доходити власних висновків. Завдання вчителя – допомогти дитині у процесі пізнання, яке перетворюється для неї із зовнішньої необхідності у внутрішню потребу [4, 91].

Значну роль у формуванні особистості відіграє пізнавальна мотивація. Вона дозволяє дитині виразити себе у певній діяльності. При цьому – відчути свою причетність до процесу творчості. Коли пізнавальна мотивація займає домінуюче місце, учнів цікавлять самі знання, а не оцінки.

Головним принципом відновлення пізнавальної мотивації за сучасних умов стає активна участь самих школярів у навчально-виховному процесі. На кожному уроці потрібно залишити місце для розвитку дитячої фантазії, що робить дітей активними учасниками уроку, всього навчально-виховного процесу. На таких уроках діти відчувають себе потрібними – без них урок не відбудеться, або він буде менш цікавим.

Загальновідомо, що найефективнішими для розвитку дитини є емоційно-насичені уроки, в яких учні мають змогу брати активну участь, переживати отриману інформацію, яка потім залишається в пам'яті майже на все життя. З цієї точки зору уявляється перспективним напрям інтерактивного навчання, через методи якого кожен учень стає співучасником хвилюючої дії уроку.

Порівняно з традиційним при інтерактивному навчанні активність учителя вступає місце активності учня. Вчитель виконує функцію помічника в роботі. Він не дає готових знань, а спрямовує школярів до самостійного пошуку.

Вчителі початкових класів вводять інтерактивні технології навчання у навчально-виховний процес. Наведемо приклад використання їх у процесі вивчення нового матеріалу у 2 класі на уроці „Я і Україна. Громадянська освіта".

Тема уроку: Про права дитини.

Очікувані результати.

Після цього уроку учні зможуть:

– пояснювати, якими правами наділено дітей в Україні;
– розповідати, які права дитини містяться в декларації прав дитини;
– висловлювати власне ставлення до прав дитини;
– доводити необхідність визначених прав для дитини;

– набути навичок спілкування та співпраці під час роботи в малих групах.

Хід заняття.

Мотивація навчальної діяльності.

Вступне слово вчителя про права людини. Для чого нам потрібно це знати? Яку інформацію ви хочете одержати? (Відповіді фіксуються на дошці).

Одержання інформації.

Використовуючи метод „Мікрофон”, поділіться з однокласниками підібраним вдома матеріалом про права людини.

1. Права людини – можливості людини мати певні матеріальні, соціальні, культурні та духовні блага, які необхідні їй для нормального існування і розвитку.
2. У різних країнах права дитини записуються в різних документах: конституціях, законах, деклараціях. У 1948 р. Організація Об’єднаних Націй прийняла міжнародний документ, що визначає права людини – Загальну декларацію прав людини. Це завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави.
3. Загальна декларація прав людини проголосила основні права, загальні для всього людства:
   – громадянські (особисті) – право на життя, свободу, особисту недоторканість, свободу від рабства тощо;
   – політичні – свобода слова, право брати участь у політичному житті, свобода мирних зборів тощо;
   – економічні – право на власність, на працю, право на страйк та ін.;
   – соціальні – на гідний рівень життя, охорони здоров’я і соціального забезпечення;
   – культурні – на освіту, участь у культурному житті.
4. У 1950 р. створена Європейська конвенція про захист прав людини. Створено спеціальні органи та організації, що захищають права людини, якщо вони порушуються.
5. Організацією Об’єднаних Націй у 1959 р. прийнято Декларацію прав дитини та у 1989 р. проголошено Конвенцію про права дитини. Ця конвенція – це договір, якого мають дотримуватись усі держави, що його підписали, у тому числі й Україна. Норми конвенції виконуються через прийняття відповідних законів.
6. Основна мета декларації прав дитини 1959 р. – об’єднати зусилля держав світу в справі захисту дитинства. В декларації сформульовані 10 принципів: про рівність прав дітей; можливість жити в сприятливих умовах, що дозволяють розвиватися розумово, фізично, духовно; мати ім’я та громадянство; жити в любові й розуміння; бути захищеним від жорстокості та експлуатації та ін.
7. Права дитини – спеціальні можливості, необхідні людині віком до 18 років для існування і досягнення зрілості. Кожна дитина,

незалежно від статі, мови, релігії, національності, стану здоров'я, має рівні права з усіма іншими дітьми.

8. Перелік прав дитини, що проголошені в Конвенції про права дитини:
   - громадянські (особисті) – на життя і розвиток, на отримання громадянства, на сім'ю, на свободу від фізичного або психічного насилля, сексуального зловживання, всілякої жорстокості;
   - соціальні права – на охорону здоров'я, умови життя, на відпочинок, розваги, забави;
   - культурні права – на освіту, інформацію, на користування культурними цінностями.

Робота з класом.

На основі щойно представленого матеріалу поміркуємо разом.

1. Які спільні права є у дорослих і дітей?
2. Яких прав немає у дітей, а мають їх дорослі?

Незнайомі слова записуються на дошці, пояснюється їх значення. Діти записують їх у словнички.

Декларація – заява про наміри;

конвенція – договір між державами з якогось спеціального питання;

закон – офіційний письмовий документ, який містить правові норми і приймається законодавчим органом держави;

права людини – можливості людини мати певні матеріальні, соціальні, культурні та духовні блага, які необхідні їй для нормального існування і розвитку.

Робота в групах зі статтями конвенції ООН про права дитини.

Інструкція. Об'єднайтеся в групи. Розподіліть ролі: оберіть головуючого, секретаря, посередника, доповідача. Працюючи в групі, висловлюйтесь спочатку за бажанням, а потім по черзі, не перебиваючи один одного; утримуйтесь від оцінок та образ учасників групи; намагайтесь у групі прийти до спільної думки. Пам'ятайте, якщо у когось є особлива думка, вона має право на існування [2, 196]. Прочитайте запропоновані вчителем статті конвенції ООН про права дитини.

Конвенція ООН про права дитини. Прийнята ООН у 1989 р.

Стаття 1. Дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку.

Стаття 2. Забезпечення дитині захисту й піклування, які необхідні для її добробуту.

Стаття 3. Кожна дитина має право на життя.

Стаття 4. Кожна дитина має право вільно висловлювати свої думки, одержувати й передавати інформацію на свій вибір.

Стаття 5. Кожна дитина має право на доступ до інформації.

Стаття 6. Дитина, яка тимчасово чи постійно позбавлена сімейного оточення, має право на особливий захист і допомогу, що надається державою.

Стаття 7. Кожна дитина має право на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я.

Стаття 8. Кожна дитина має право на піклування.

Стаття 9. Кожна дитина має право на освіту.
Стаття 10. Кожна дитина має право на відпочинок і дозвілля.
Стаття 11. Кожна дитина має право на захист від незаконного зловживання наркотичними засобами та психотропними речовинами [2, 185-187].

Виберіть одну із статей на власний розсуд. Зобразіть малюнком зміст цієї статті. Покажіть свій малюнок класу і поясніть, як ви розумієте це право.

Пометун О.І., Ремех Т.О., Гейко І.М. пропонують право як сукупність правил суспільного життя уявити собі у вигляді могутнього дерева з міцним корінням, великою кількістю гілок і листків. „Коріння" права – це ті правила, що здавна регулюють поведінку людей у суспільстві: звичаї, традиції, релігійні та моральні норми. „Гілки" дерева права – це правила, котрі врегульовують відносини між людьми у певній сфері життя (в сім'ї, в магазині, під час праці тощо). Юристи називають їх галузями права. Правові норми асоціюються з листочками великого дерева права – це конкретні загальні обов'язкові правила, що розташовуються на „гілках" могутнього дерева [2, 14].

Отже, при вивченні цієї теми вчителю доцільно намалювати на аркуші паперу (або на дошці) дерево – стовбур і гілки. Потім розповісти історію про маленьку уявну дівчинку. Разом із учнями класу визначити її потреби. Встановивши, що дівчинку потрібно годувати, прикріплюють до гілки дерева, що на аркуші чи дошці, один листочок (перша вимога). Далі діти мають визначити інші потреби дівчинки: вдягатися, вчитись, їй необхідні іграшки, вона хоче, щоб її любили і т. ін. Кожна потреба дівчинки виражається окремим листком, який фіксується до гілок великого дерева, зображеного на малюнку. Так поступово учні разом з учителем вдягають у листочки дерево, які означають, що треба для дівчинки. Діти переконуються в тому, що для неї потрібно всього багато.

Учитель повідомляє, що всі ці та інші вимоги не лише для тієї уявної дівчинки, а й для всіх дітей виражені в спеціальних документах: „Декларації прав дитини", яка була прийнята Організацією Об'єднаних Націй, „Конституції" – основному законі України.

Дітям пропонується робота з підручником [1, 86-87] у малих групах. Для цього вони об'єднуються у групи по 3-4 особи, запрошуються до подорожі у світ прав дитини і отримують конкретний малюнок, над яким пропонується поміркувати в групі разом за завданням.

Працюючи в малих групах, розгляньте свій малюнок; обговоріть, як ви розумієте текст під малюнком; використовуючи набуті на уроці знання про права дитини, наведіть приклади про застосування цього права, поясніть свою думку; складіть коротку казочку на тему „Як дитина в певній ситуації використала це право". Підготуйтесь доповісти про результати роботи. Продумайте свої докази щодо необхідності права дитини на освіту чи повноцінне харчування, відпочинок, дозвілля тощо відповідно до малюнка, з яким ви працювали. Запропонуйте свої міркування однокласникам для обговорення.

Оцінювання підсумків роботи.

1. Поясніть, якими правами наділено дітей в Україні.
2. Які права дитини містяться в декларації прав дитини?
3. Висловіть ваше ставлення до прав дитини: на освіту, відпочинок, піклування, медичну допомогу тощо.
4. Доведіть необхідність прав для дитини: на освіту, відпочинок, медичну допомогу.

Рефлексія.

Що сподобалось вам в роботі на уроці? Що не сподобалось? Що необхідно врахувати для удосконалення роботи в групах?

До наступного уроку.

Дізнайтесь у своїх батьків про основний закон України – Конституцію. Про що в ній записано. Підготуйтеся до короткого представлення інформації на уроці.

Як свідчить представлений у статті матеріал, введення в навчальний процес інтерактивних технологій активізує пізнавальну діяльність школярів. У класах, де використовується така технологія проведення уроків, розвивається емоційна сфера учнів.

Порівнюючи свої думки з поглядами інших, розширюється їхня свідомість. До того ж, робота в малих групах сприяє набуттю навичок співпраці й спілкування.

Список використаних джерел

1. Бібік Н.М., Коваль Н.С. Я і Україна: Підруч. для 2 кл. – К.: Форум, 2002. – 144с.
2. Пометун О.І., Ремех Т.О., Гейко І.М. Практичне право: Навч. посіб.: 8 кл. / За ред. О.І.Пометун. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: А.С.К., 2002. – 208с.
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / За заг. ред. Пометун О.І. – К.: А.С.К., 2003. – 192с.
4. Помиткін Е.О. Духовний розвиток учнів у системі шкільної освіти: Науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1996. – 164с.